

“Samen werken aan de Midden Waal”

Alternatieven voor rivierverruiming
tussen Nijmegen en Tiel

18 augustus 2005

Groen-planning Maastricht b.v.
In opdracht van K3 Industriezand b.v.
Dekker Zandbaggerbedrijf b.v.
Delgromij b.v.

DE UITDAGING

In juni 2005 is deel I van de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB) gepubliceerd. Daarin wordt een pakket maatregelen voorgesteld voor rivierverruiming langs de Rijntakken. Voor de Midden Waal worden vooral kribverlagingen voorgesteld en voor de langere termijn wordt rekening gehouden met dijkverlegging ter hoogte van landgoed Loenen.

Door maatschappelijke organisaties en plaatselijke overheden is de vraag opgeroepen of de rivierveiligheid is te waarborgen met andere maatregelen, die een grotere bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

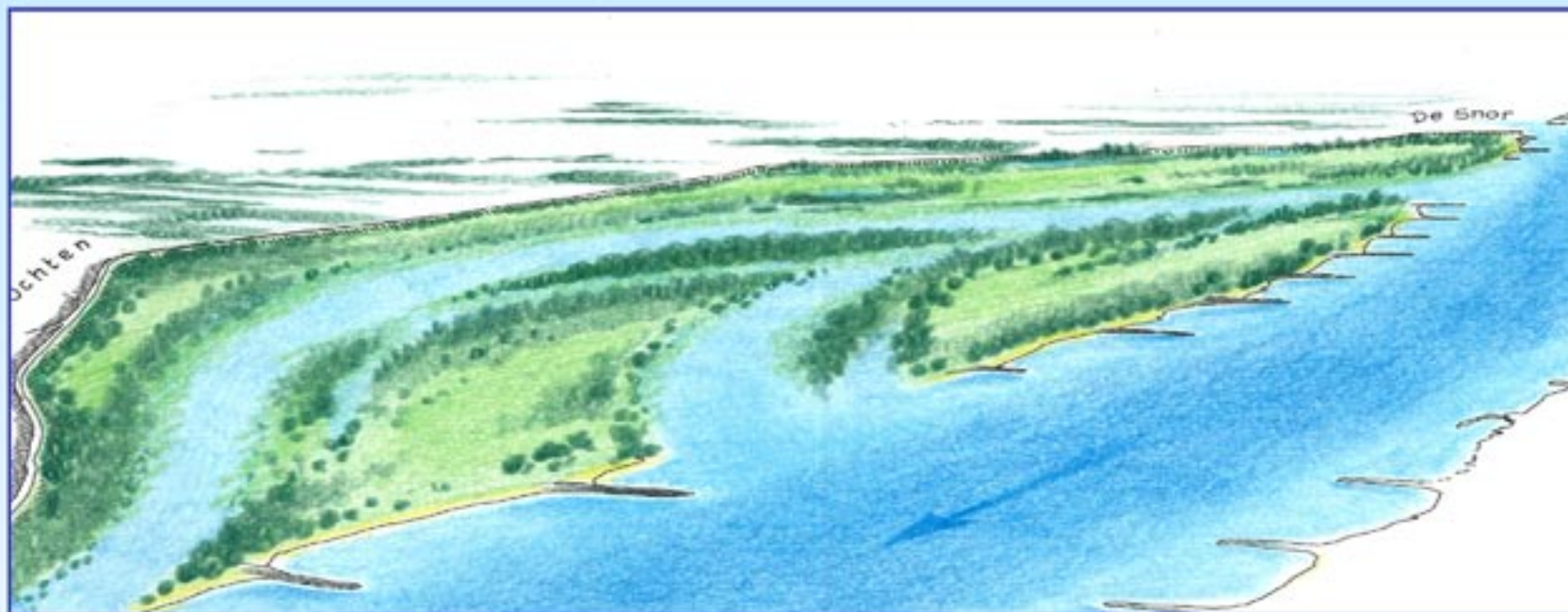
Wij hebben deze uitdaging opgepakt. Wij hebben Groen-planning Maastricht BV verzocht een schets te maken met mogelijke alternatieven voor rivierverruiming op de Midden Waal. Daarbij is mede gebruik gemaakt van alle plannen en initiatieven die overheden en bedrijven in diverse uiterwaarden ontwikkelen.

Het resultaat daarvan ligt nu voor u. De essentie van onze inbreng in de PKB-discussie: geef bedrijven, maatschappelijke organisaties en lokale overheden ruimte om – bottom up – gebiedsgerichte maatwerkoplossingen te ontwikkelen. Wij zijn ervan overtuigd dat daarmee het draagvlak voor de maatregelen en de uitvoeringsverzekering daarvan toeneemt.

K3 Industriezand BV, Dekker Zandbaggerbedrijf BV en Delgromij BV

"Samen werken aan de Midden Waal"

Opdrachtgever

K3/DEKKER/DELGROMIJ
uitgedaagd door WATERFRONT

Planopstelling

Groen-planning Maastricht bv
Jan H. van de Mortel, B.N.T.

Groen-planning Maastricht bv
Markt 10
6231 LS Meerssen
Tel. 043-3254038
Fax 043-3211834
E-mail info@groenplanning.nl

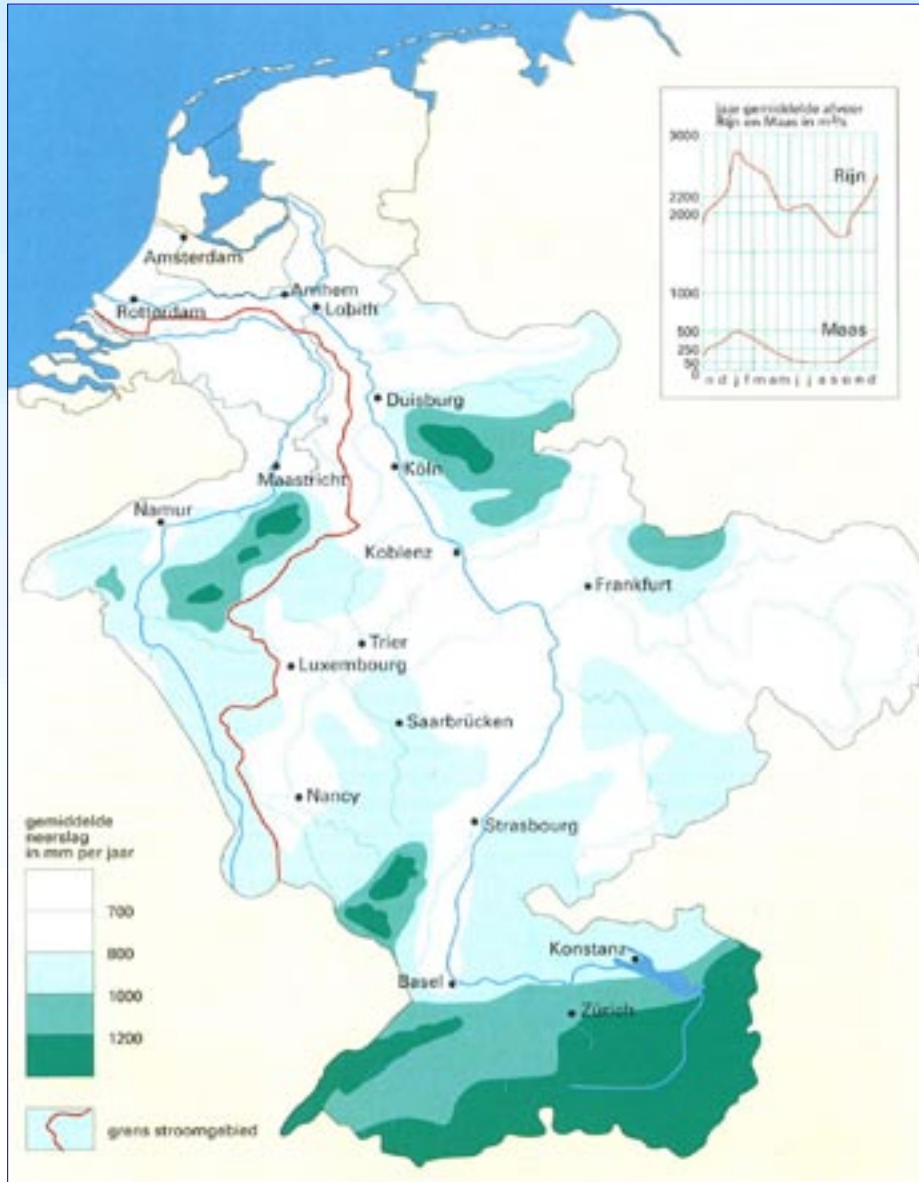
Projectnummer 2727
Versie: augustus 2005

Dit overzicht van de stroomgebieden Rijn, Rijntakken en de Maas, geeft een beeld van het ontstaan en de problematiek van het Nederlandse rivierengebied en de delta die zij heeft gevormd. De directe relatie tussen de delta en de bovenstrooms gelegen gebieden wordt met name bepaald door de omvang en de intensiteit van de neerslag in onder andere de Ardennen, de Eifel, Zuid Duitsland en Zwitserland.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Het stroomgebied van de Rijn/ Rijntakken en de Maas

Maatgevende afvoeren

Rijntakken 16.000 m³/sec
(gemiddeld 2.200 m³/sec)

Maas 3.800 m³/sec
(gemiddeld 200 m³/sec)

Gebieden met een hoog
neerslaggemiddelde

Waal brede top van januari tot
juni (smeltwater)

Bij Lobith wordt het aangevoerde water van de Nederrijn verdeeld. Tot een aanvoer van 16.000 m³ wordt een verdeling van 2/3 naar de Waal en 1/3 via het Pannerdensch Kanaal naar de IJssel, Neder-Rijn en Lek gehanteerd. In verband met de relatief beperkte stabiliteit van de dijken langs de Lek dient deze rivier bij de lange termijn doelstelling 18.000 m³/sec te worden ontzien van een hogere afvoer. Voor de Middel Waal betekent dat dat bij de planningsopgave rekening dient te worden gehouden met verruimingswerkzaamheden van circa 2200 m³/sec boven de 9800 m³/sec waarop het huidige riviersysteem en de hoogte van de kaden thans zijn afgestemd.

"Samen werken aan de Midden Waal"

Rijntakken (situatie in Nederland)

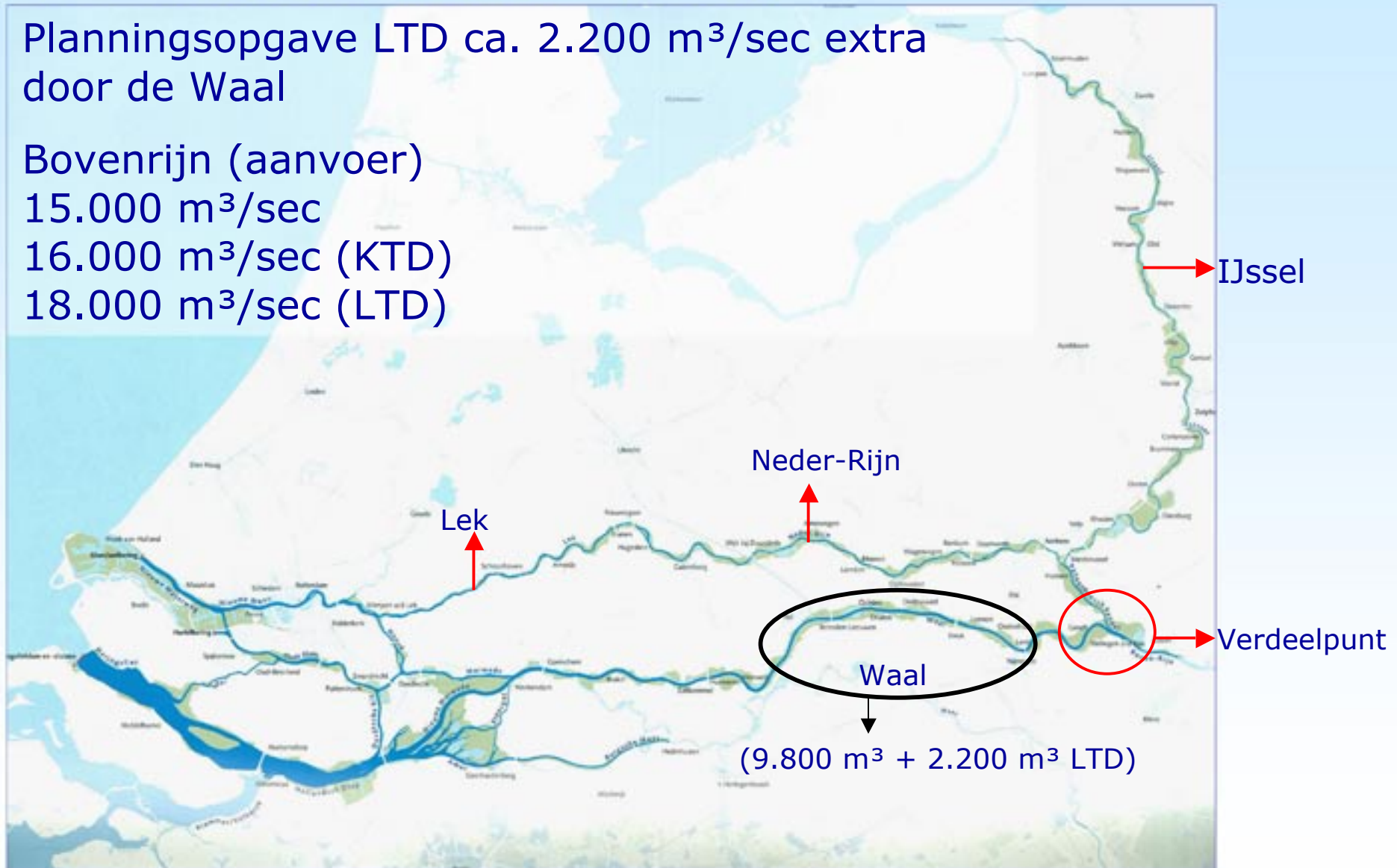
Planningsopgave LTD ca. 2.200 m³/sec extra door de Waal

Bovenrijn (aanvoer)

15.000 m³/sec

16.000 m³/sec (KTD)

18.000 m³/sec (LTD)

De veiligheidsopgave stelt de samenleving voor grote dilemma's. In dit verband heeft de Staatssecretaris van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat de regio om advies gevraagd. In dit Regioadvies zijn vanuit diverse invalshoeken maatregelen voorgesteld waarmee aan de veiligheidsdoelstelling inhoud kan worden gegeven.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Wanneer we inzoomen op de voorstellen van het Regioadvies zien we een concentratie van mogelijke ruimtelijke maatregelen met betrekking tot veiligheid van de Midden Waal en een kwaliteitsverbetering van het landschap waar de rivier doorheen voert. De maatregelen zijn zowel binnen- als buitendijks gesitueerd. Benedenstrooms van Tiel ligt het accent qua veiligheid op de verdieping van het zomerbed.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Voorstellen Regioadvies voor de Midden Waal

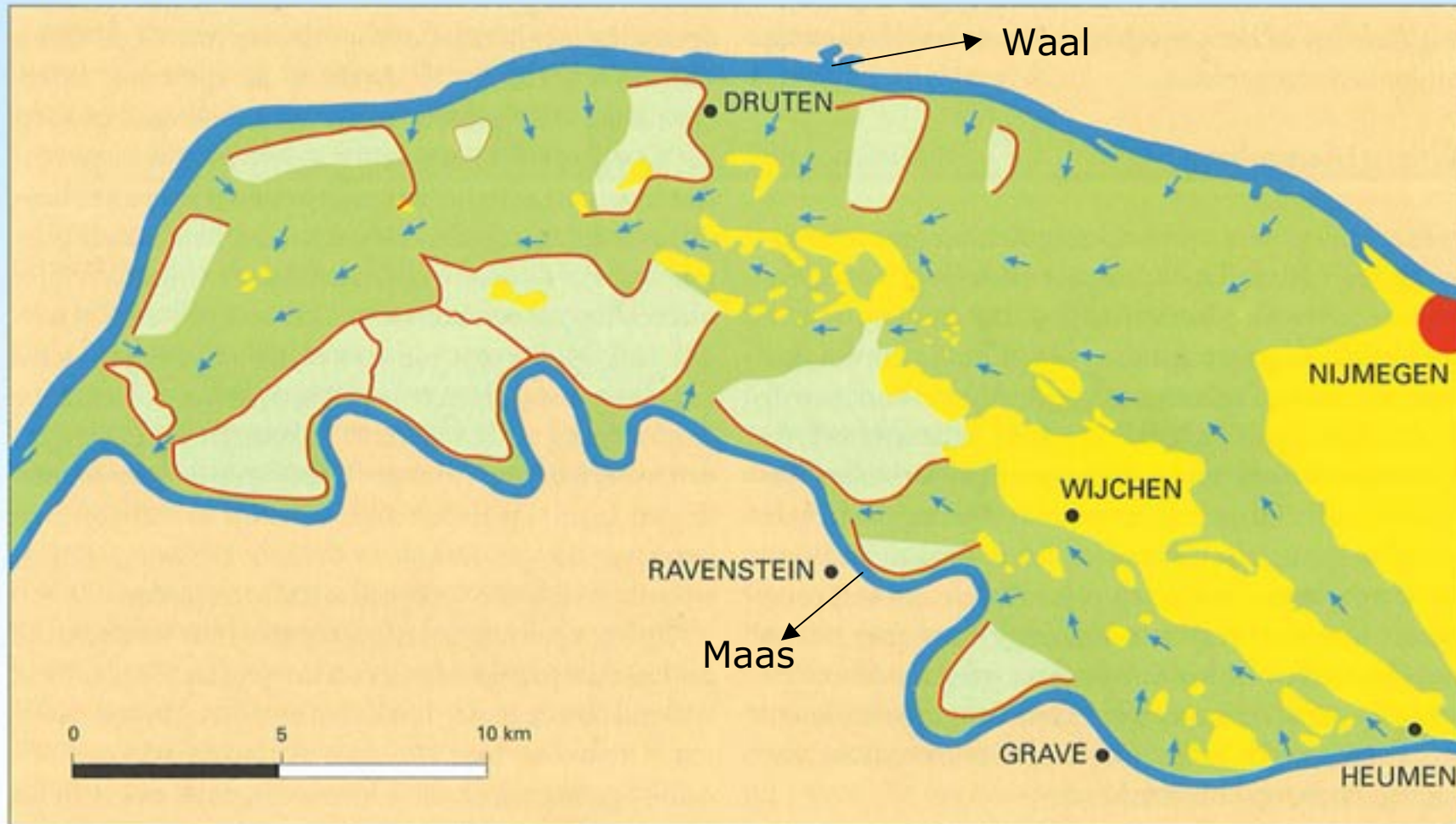

Deze schematische kaart illustreert de historische situatie van het Land van Maas en Waal en de Nederlandse Delta. Bij een hoge aanvoer van water vanuit België en Duitsland stroomde het water in vroeger tijden door de lager gelegen delen van het Land van Maas en Waal, omdat de rivier destijds nog slechts gedeeltelijk bedijkt was.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Historische stromingen

vroegste kaden

tegen water beschermd land

hogere zandgronden

In de loop der tijd zijn de regenrivieren drastisch ingedamd. Uit dit kaartje van dijkdoorbraken blijkt dat vroeger pogingen om het Land van Maas en Waal droog te houden niet altijd succesvol waren.

The background of the slide is a close-up photograph of numerous water droplets of various sizes on a light-colored, possibly white, surface. The droplets are in sharp focus, showing their rounded, convex shapes and the way they reflect light, creating bright highlights and darker shadows. The overall tone is soft and natural.

De situatie rond 1850 geeft een beeld van een reeds volledig bedijkte Midden Waal. Kenmerkend is het verschil in het landschapsbeeld en het occupatie- en verkavelingspatroon tussen het binnen- en buitendijkse riviereengebied.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Historische kaart 1850

- Hoofd- en nevengeulen en eilanden
- Waal plus uiterwaarden vormde een harmonieus en samenhangend geheel
- Smalle bebouwingsvrije uiterwaarden
- Kenmerkende oever- en komgronden
- Extensief seizoensgebonden agrarisch gebruik van de uiterwaarden

Dit onderscheid tussen het binnen- en het buitendijkse land werd in de loop der tijd door de bevolkingsgroei en de vestiging van steenfabrieken nog versterkt. Door lokale kleiwinningen, die de baksteenindustrie faciliteerden, ontstonden bos- en natuurontwikkelingsgebieden. Dit was van grote invloed op het uiterwaardengebied. Naast de groei van rivierbegeleidend bos is de realisatie van rivierwerken – in de vorm van kribben – opvallend.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Fragment historische situatie (ca. 1925)

Steenfabrieken
in relatie tot
bevolkingsgroei

Beplanting
langs de Waal
als
rivierbegeleiding
(nautisch)

Anno 2000 zien we dat de hogere oeverwallen in de binnendijkse gebieden, grotendeels zijn bebouwd en dat het landschap van de Waal en de uiterwaarden aan kwaliteit hebben ingeboet.

Ondanks het aantal ingrepen en de omvang ervan hebben deze vanwege de kavelgewijze vormgeving van deze initiatieven nauwelijks bijgedragen aan het vergroten van de afvoercapaciteit van de Waal.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Huidige situatie 2000

- Gekanaliseerde Waal
- Klei- en zandwinputten
- Industriële ontwikkelingen
- Bebouwde oeverwallen
- Doorstroomprofiel te klein a.g.v. bovenstroomse ontwikkelingen
- Landbouw in verdrinking

Uit dit kaartfragment blijkt de kenmerkende verandering in de afgelopen 25 jaar van de Waal en de uiterwaarden. Een elektriciteit-centrale, diverse bedrijfsterreinen en de gekanaliseerde Waal vormen een groot contrast met de nog ongerepte Winssensche uiterwaarden en de begroeide oude kleiputten van de grondstoffenwinningen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Huidige situatie kaartfragmenten

Grootschalige-
en
kleinschalige
grondstoffen-
winningen

Brede- en
smalle
uiterwaarden

Flessenhals

Bedrijven in
uiterwaarden

Bij het opstellen van een lange termijn visie voor de Midden Waal is het wenselijk om daar relevante beleidslijnen bij te betrekken. Een kansrijke ontwikkeling betreft de aanpassing van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Hierdoor zal naar verwachting naast het belang van de rivier op basis van een integrale gebiedsgerichte benadering meer ruimte worden geboden aan in de regio gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Evaluatie Beleidslijn Ruimte voor de Rivier (1996)

Praktijk

- Geen acceptatie knelpunten/ afstemming tussen R.O. en rivier
- Weinig ruimte voor niet riviergebonden activiteiten

Met andere woorden: wel een slagboom, doch geen hefboom

Aanbeveling

Gedeeltelijke nieuwe Beleidslijn

- Invulling aan gebiedsgerichte benadering
- Voorkeur voor een integrale aanpak
- Verdeling van taken en verantwoordelijkheden

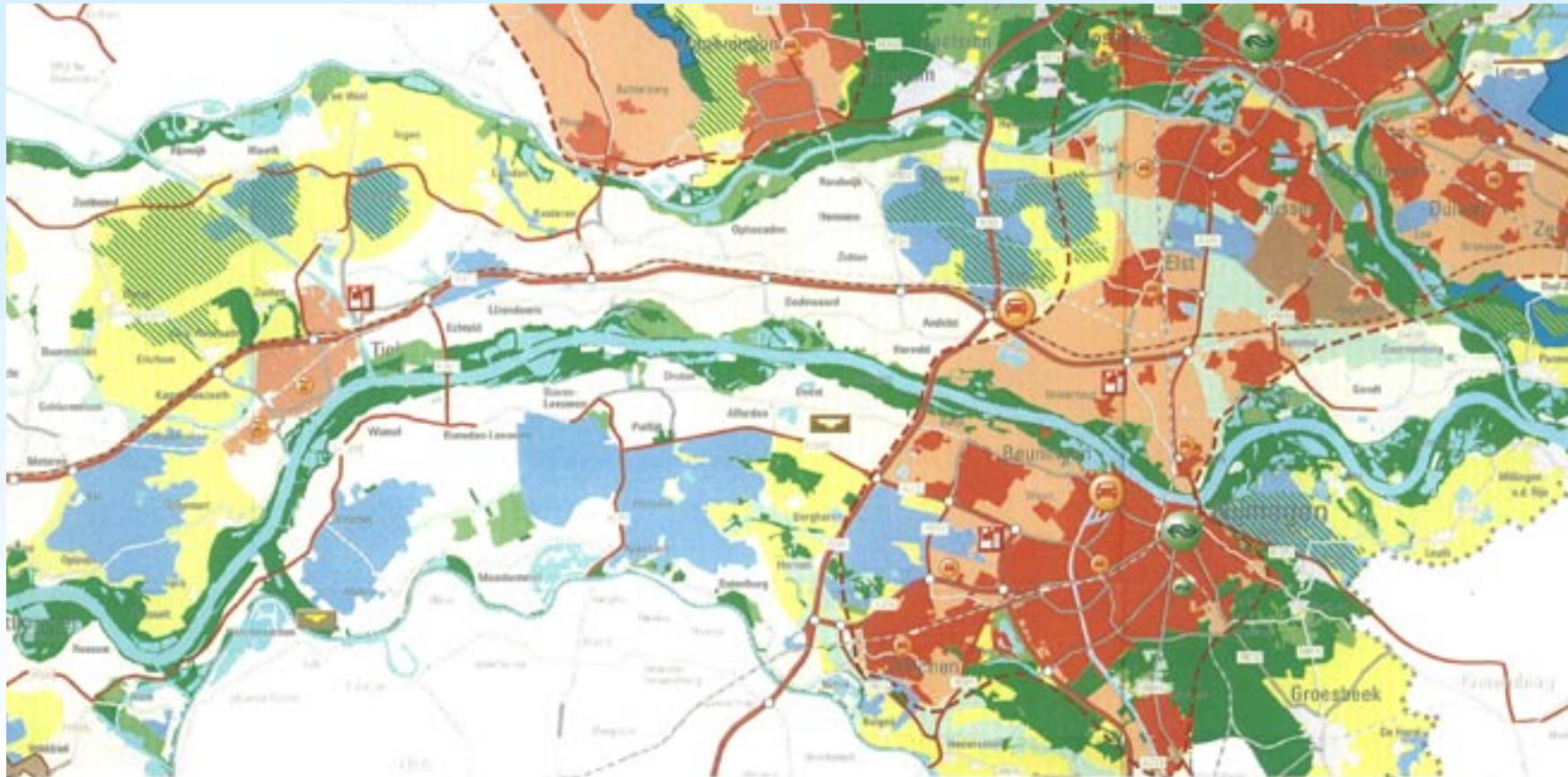
KANSEN

De Nederlandse Delta cq het Rivierenland is een van de rijkstgeschakeerde Nederlandse landschappen en vormt in deze hoedanigheid een belangrijke natte ecologische structuur. In het ontwerp Streekplan Gelderland (2005) maakt de Waal deel uit van het Groen en Blauwe Raamwerk. Het gebied kent in het plan planologische basisbescherming en ontwikkelingsgericht beleid. Binnen de E.H.S. geldt de “nee, tenzij”-benadering, hetgeen betekent dat een bestemmingswijziging alleen mogelijk is wanneer de wezenlijke kenmerken van een gebied niet significant worden aangetast en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Wanneer een initiatief toch doorgang kan hebben dient de geleden schade te worden gecompenseerd.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Ontwerp Streekplan Gelderland 2005 Kansen voor regio's

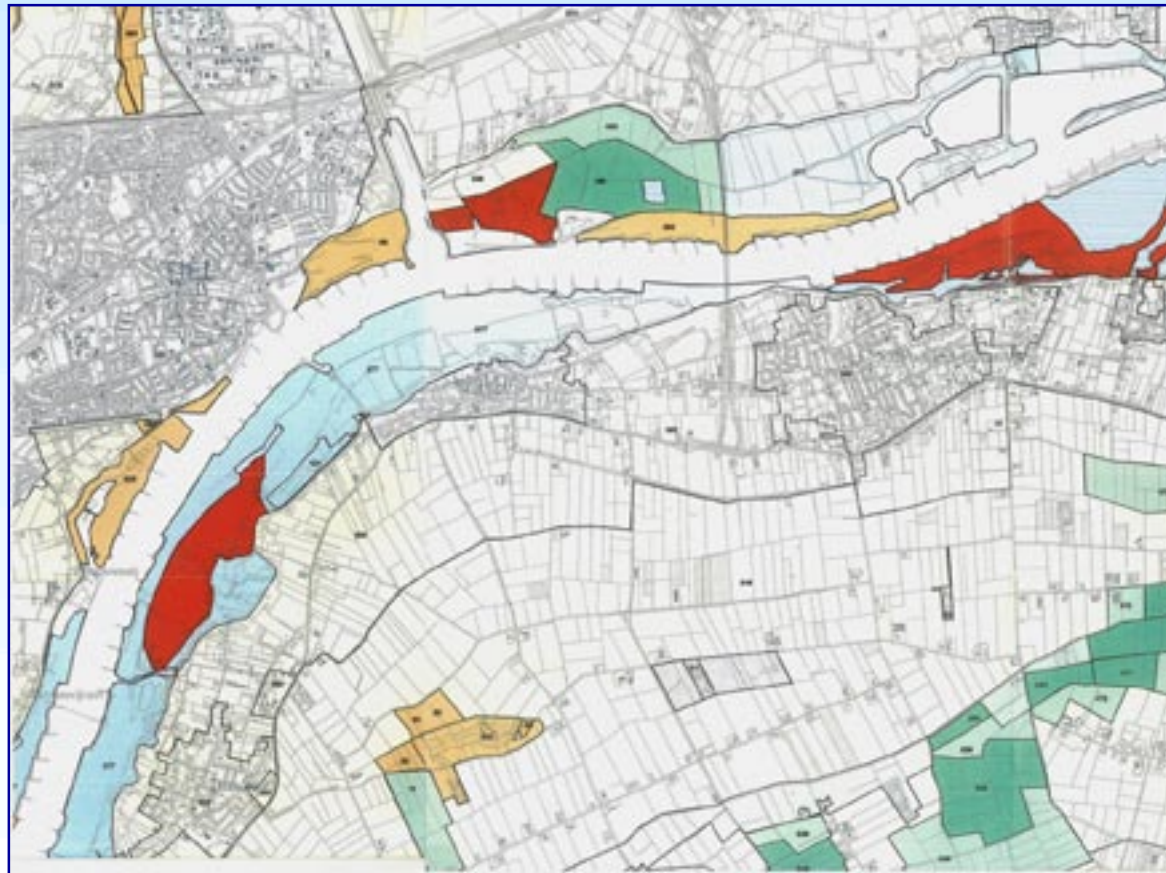
Bestaand	Beleid	Bestaand	Beleid	Bestaand	Beleid	Bestaand	Beleid
Grise Blaue Raamwerk (natuur, landschap, water)		Rood Raamwerk (wonen, werken, verkeer)		Rood Raamwerk (wonen, werken, verkeer)		Multifunctioneel gebied	
EHS natuur		(Inter) nationaal stedelijk netwerk tot behoeving 2000		Ziekrotone regionale waterberging		Multifunctioneel planland	
EHS vererving		Stedelijk netwerk met behoeving 2000		Zandvoltoetsie in combinatie met natuurontwikkeling			
		Regionaal centrum (behouwd gebied 2000)		Open water			

Aan de basis van het ontwikkelingsgerichte beleid ligt het “Gebiedsplan natuur- en landschap Rivierenland 2003”. Het is een sectoraal plan waarin als hoogste ambitieniveau voor de uiterwaarden dynamische riviergebonden natuur wordt bepleit. Bij de haalbaarheid van dit ideaalbeeld worden echter vraagtekens gezet. Voor de korte termijn is derhalve gekozen voor verlaging van de uiterwaarden en het op deze wijze doen ontstaan van overstromingsvlaktes met jonge dynamische natuur, die afgewisseld worden met de bestaande gecultiveerde agrarische gebieden. Voorts is het opvallend dat voor de beoogde nieuwe natuur een directe koppeling is gelegd met grondstoffenwinning.

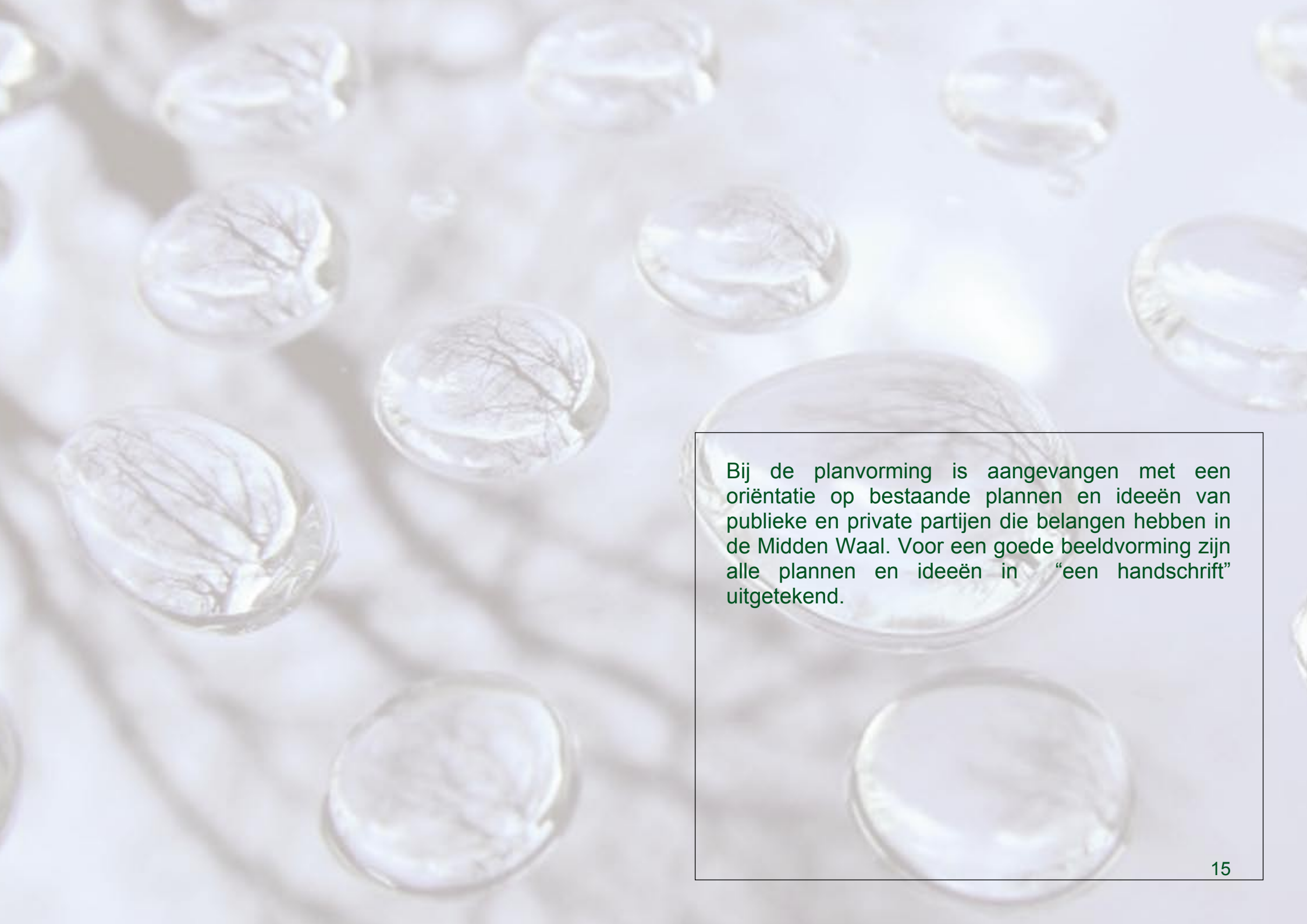
“Samen werken aan de Midden Waal”

Gebiedsplan natuur en landschap Rivierenland, nov. 2003

Kaartfragment Midden-Waal

- Uiterwaarden geschikt: dynamisch, riviergebonden en natuur
- Beperkte mogelijkheden vanuit veiligheid
Second best:
  - overstromingsvlakte met jong dynamisch natuur
  - rijkere delen afgewisseld met eenzijdigheid
- Nieuwe natuur door klei- en zandwinning
- Gehele Waaluitwaarden aangewezen als vogelrichtlijngebied
- Concrete invulling → PKB “Ruimte voor de Rivier”

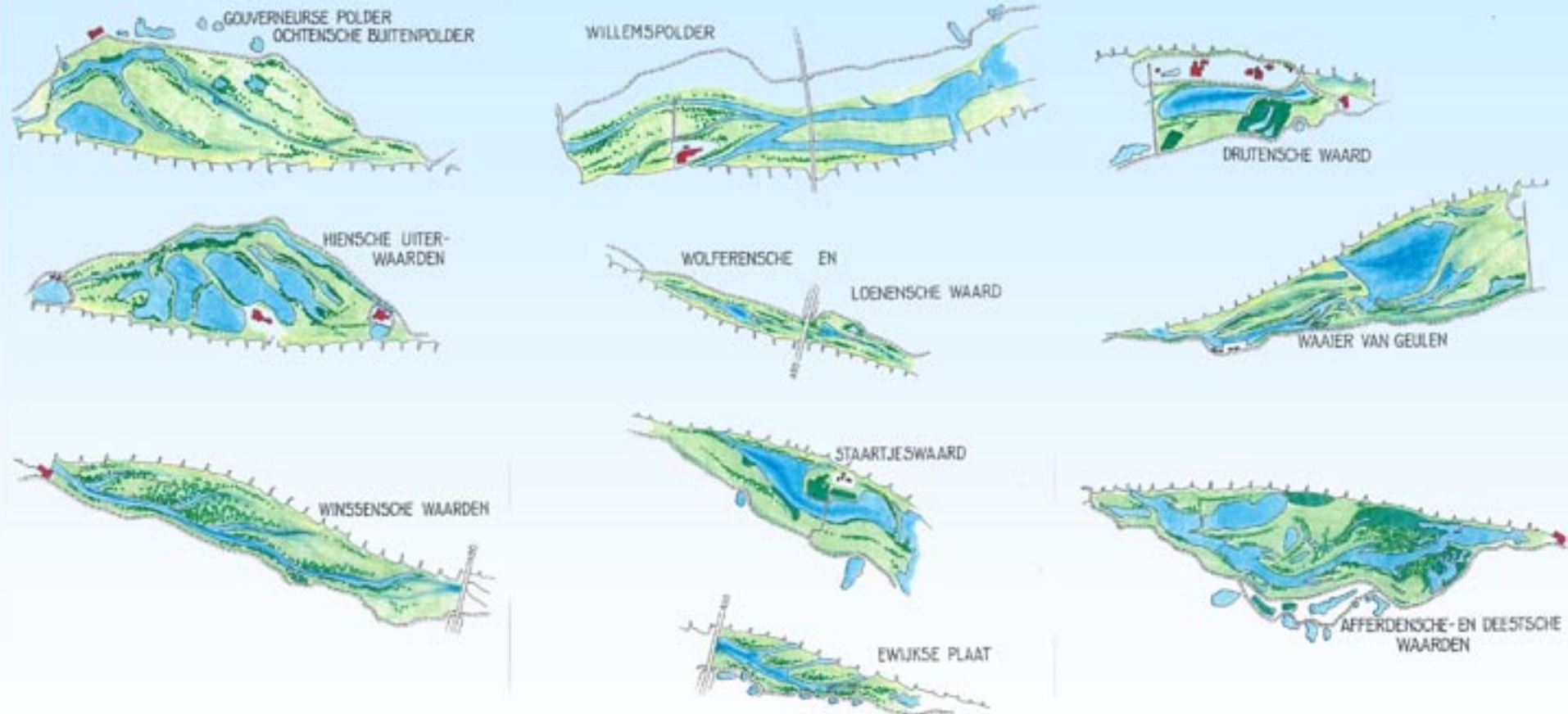

Bij de planvorming is aangevangen met een oriëntatie op bestaande plannen en ideeën van publieke en private partijen die belangen hebben in de Midden Waal. Voor een goede beeldvorming zijn alle plannen en ideeën in “een handschrift” uitgetekend.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Planvorming

In één handschrift “uitgewerkte” bestaande plannen en ideeën

Bij een projectie van enkele voorstellen in het plangebied komt de sectorale, groene invalshoek goed naar voren. Op de meeste locaties is aansluiting gezocht op de bestaande situatie in de uiterwaarden. De plannen zijn echter niet in samenhang bekeken en niet in samenhang met elkaar ontwikkeld. Ieder plan heeft kwaliteit, doch de plannen staan ook op zichzelf en leiden tot eenzelfde type statische natuur. De aard en het karakter van de voorgestelde verruiming passen niet bij de noodzakelijke dimensies van de lange termijn doelstelling.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Bestaande deelprojecten in een groter verband

Kenmerken

- Sectorale aanpak
- “Ad hoc” oplossingen
- Op zich zelfstaande projecten
- Meer van hetzelfde

De veelheid aan maatregelen die ons ter beschikking staan zullen leiden tot sfeerbeelden die behoren bij een rivier met dynamisch natuur en een ten behoeve van de veiligheid grote afvoercapaciteit. In dit verband zijn per facet ontwerpprincipes opgesteld.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Ontwerp principes

Landschap/ ecologisch

- dynamische rivier → geulen
- verschil tussen hoofd- en nevengeul
- benutten potentie zandbanken/ rivierduinen
- oude dijken handhaven (Belvedere)
- maatwerk (bestaande bebouwing)

Rivierkundige ontwerpprincipes

- geulen boven- en benedenstrooms aantakken
- gespreide aantakking (in de stroomrichting)
- langgerekte structuren
- geulen als permanent water
- geulen > 100 m van banddijken

Kosten

- vermijden van hoge kosten
- duurzame ingrepen

Voor concretisering van de middellange en lange termijn doelstelling voor veiligheid staat de samenleving een goed gevulde “gereedschapskist” met maatregelen ter beschikking. De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en de kostenaspecten maken de keuzebepaling tot een complex afwegingsproces.

"Samen werken aan de Midden Waal"

Maatregelen/ gereedschapskist

Vergroeven van de uiterwaarden

Het geheel of gedeeltelijk verlagen van de uiterwaarden zodat meer water kan worden afgevoerd door het winterbed.

Aanleg van (neven)geulen

Het graven van een (neven)geul in de uiterwaard vergroot de doorstroom van het winterbed zonder de gehele uiterwaard te vergroeven.

Dijkverlegging

Het landinwaarts verplaatsen en opnieuw bouwen van de winterdijk om het winterbed te verbreden. Hiermee neemt de doorstroomcapaciteit van de rivier toe.

Groene rivieren

Een nieuwe meanderloop buiten het bestaande winterbed, die bij hoogwater deel uitmaakt van het winterbed en gedeeltelijk vast een rivier. De groene rivier is begrensd door twee hoge dijken of hogere gronden.

Retentie

Een retentiegebied of retentiebekken is een geschikt gebied, dat bij hoogwater gebruikt kan worden om water tijdelijk op te vangen.

Verwijdering van obstakels

Door het wegruimen of struimlijnen van belevuwing in het winterbed wordt de doorstroom van het winterbed bij hoogwater verbeterd.

Verlaging van kribben

Door het verlagen van de kribben kan het water makkelijker worden afgevoerd, terwijl de functie van de kribben behouden blijft.

Verruiming van het zomerbed

Verruiming van het zomerbed kan door het zomerbed te verbreden of te verdiepen. Bij verbreding van het zomerbed wordt ter plaatse van uiterwaarden de oever van de rivier over een bepaalde breedte afgegraven. Bij hoogwater zal hierdoor meer water kunnen worden afgevoerd.

→ Bij knelpunten tussen de dijken

Dijkverhoging

Dijkverhoging is het hoger maken (en verbreden) van een dijk, of door technische ingrepen de dijk versterken om een hogere waterstand te kunnen keren.

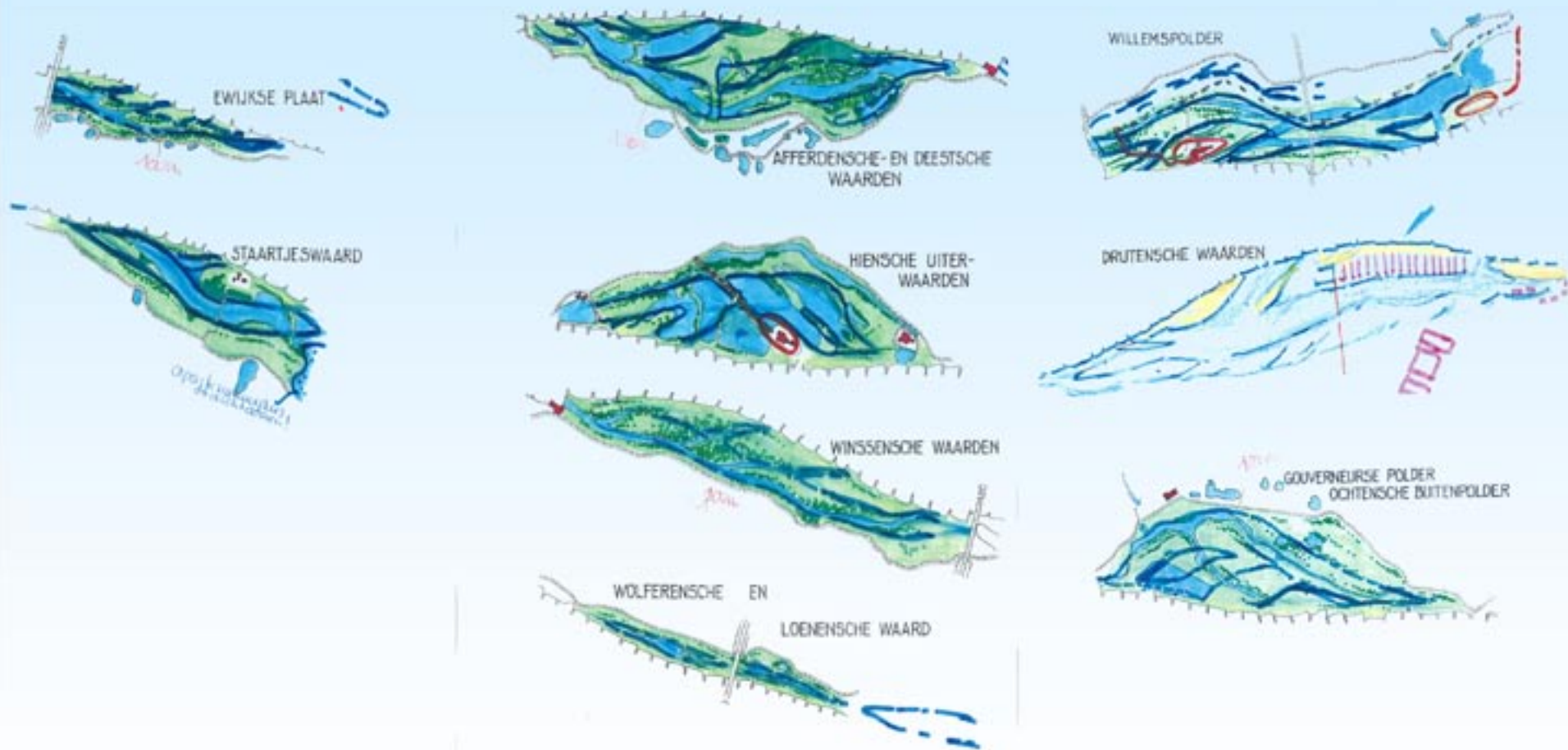
Met de genoemde ontwerpprincipes in het achterhoofd zijn de bestaande plannen en ideeën van de initiatiefnemers getransformeerd tot gedegen robuuste “secundaire” afvoersystemen.

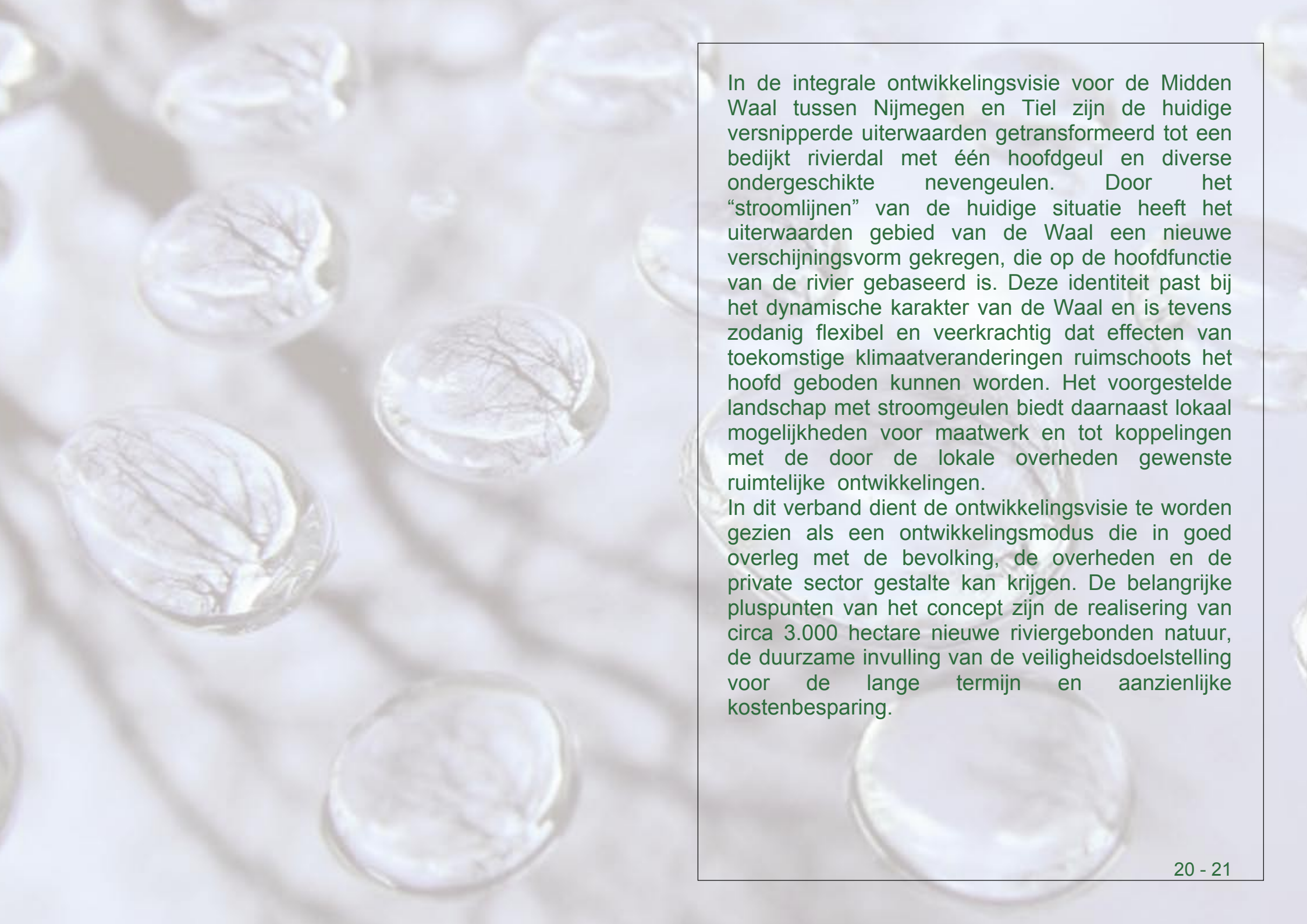
Hierbij is rekening gehouden met de bestaande belangen van initiatiefnemers en met handhaving van gevestigde bedrijven en inpassing van nieuwe ontwikkelingen in de uiterwaarden. In een aantal situaties betekent dit dat de kleinschalige kavelgewijze klei- en zandwinningen “gestroomlijnd” moeten te worden. Het laten vervallen van de noodzaak tot retentie en het handhaven de cultuurhistorische dijkstructuur zijn als uitgangspunt gehanteerd.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Transformatie vormgeving deelprojecten

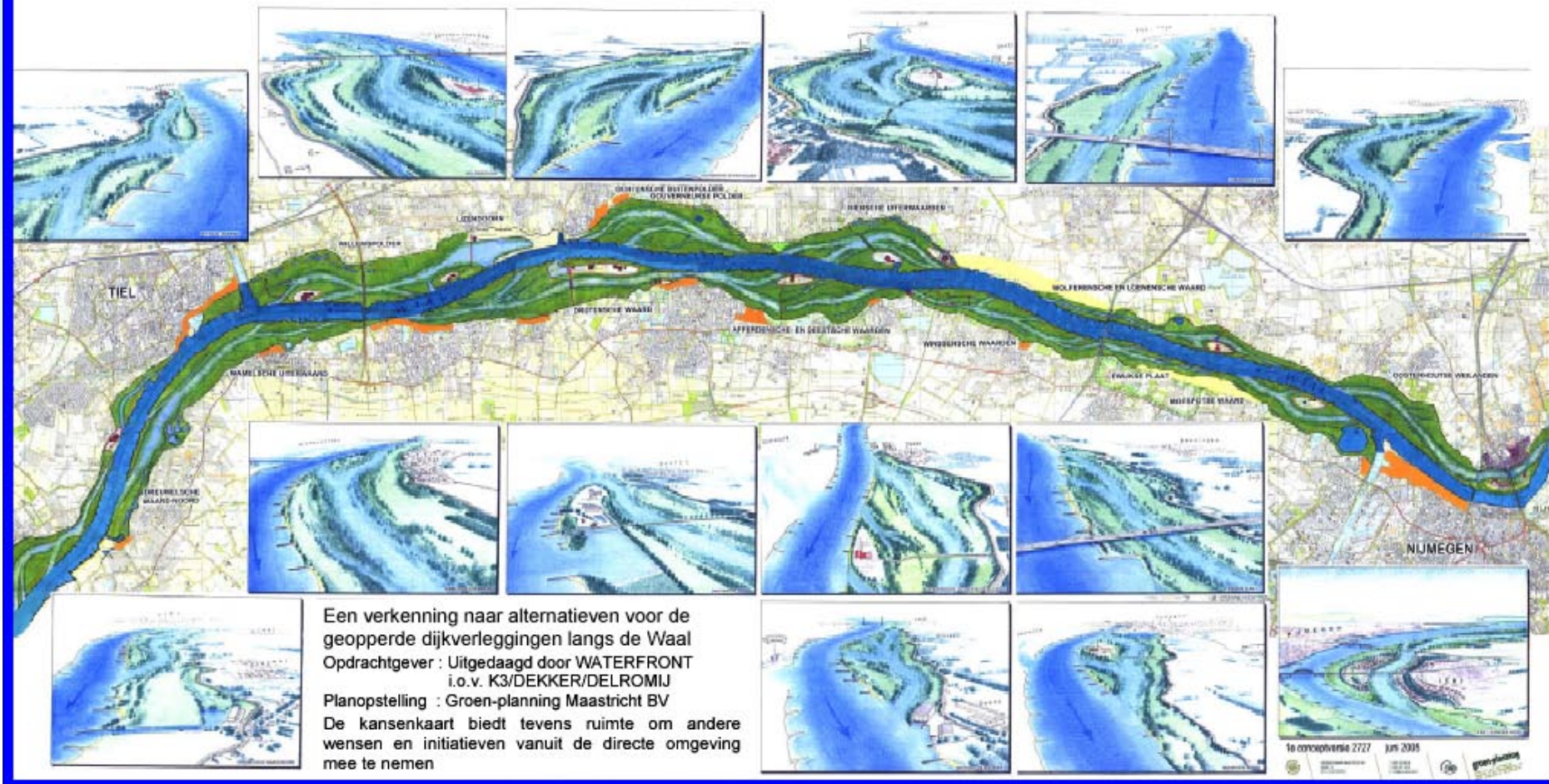

In de integrale ontwikkelingsvisie voor de Midden Waal tussen Nijmegen en Tiel zijn de huidige versnipperde uiterwaarden getransformeerd tot een bedijkt rivierdal met één hoofdgeul en diverse ondergeschikte nevengeulen. Door het “stroomlijnen” van de huidige situatie heeft het uiterwaarden gebied van de Waal een nieuwe verschijningsvorm gekregen, die op de hoofdfunctie van de rivier gebaseerd is. Deze identiteit past bij het dynamische karakter van de Waal en is tevens zodanig flexibel en veerkrachtig dat effecten van toekomstige klimaatveranderingen ruimschoots het hoofd geboden kunnen worden. Het voorgestelde landschap met stroomgeulen biedt daarnaast lokaal mogelijkheden voor maatwerk en tot koppelingen met de door de lokale overheden gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

In dit verband dient de ontwikkelingsvisie te worden gezien als een ontwikkelingsmodus die in goed overleg met de bevolking, de overheden en de private sector gestalte kan krijgen. De belangrijke pluspunten van het concept zijn de realisering van circa 3.000 hectare nieuwe riviergebonden natuur, de duurzame invulling van de veiligheidsdoelstelling voor de lange termijn en aanzienlijke kostenbesparing.

“Samen werken aan de Midden Waal”

KANSEN VOOR DE MIDDENWAAL ALTERNATIEVEN VOOR RIVIERVERRUIMING TUSSEN NIJMEGEN EN TIEL

“Samen werken aan de Midden Waal”

Alternatieven voor rivierverruiming tussen Nijmegen en Tiel

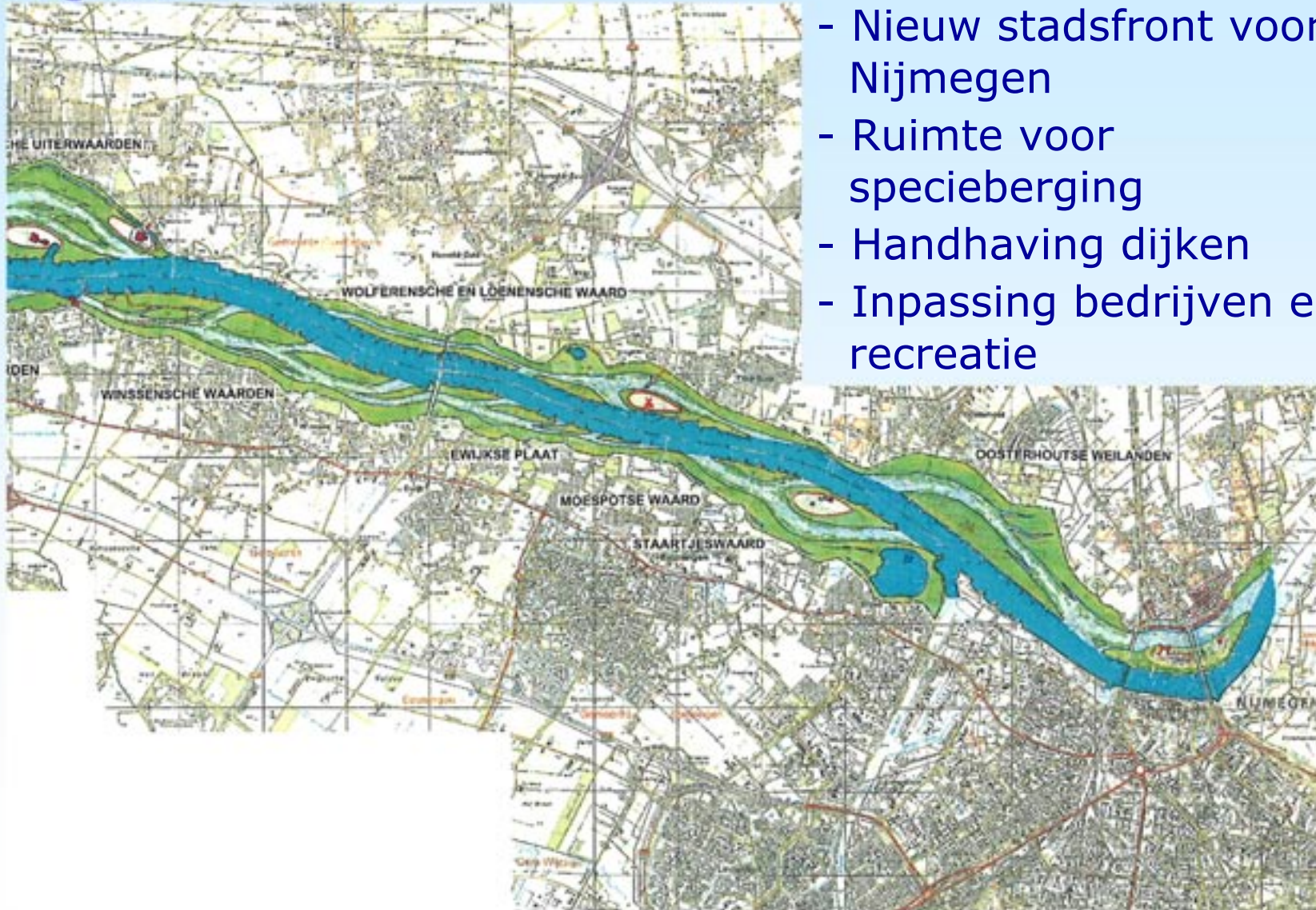
Het geheel is meer dan de som der delen

- De Waal als bindend element
- Hoofdgeul met ondergeschikte nevengeulen
- Handhaving van bestaande strangen en historische dijken
- Sanering van ad hoc situaties
- Één landschappelijk handschrift
- Oplossing rivierkundige knelpunten
- Verruiming ca. 50 mio m³
- Ca. 3.000 ha echte riviergebonden (dynamische) natuur

“Samen werken aan de Midden Waal”

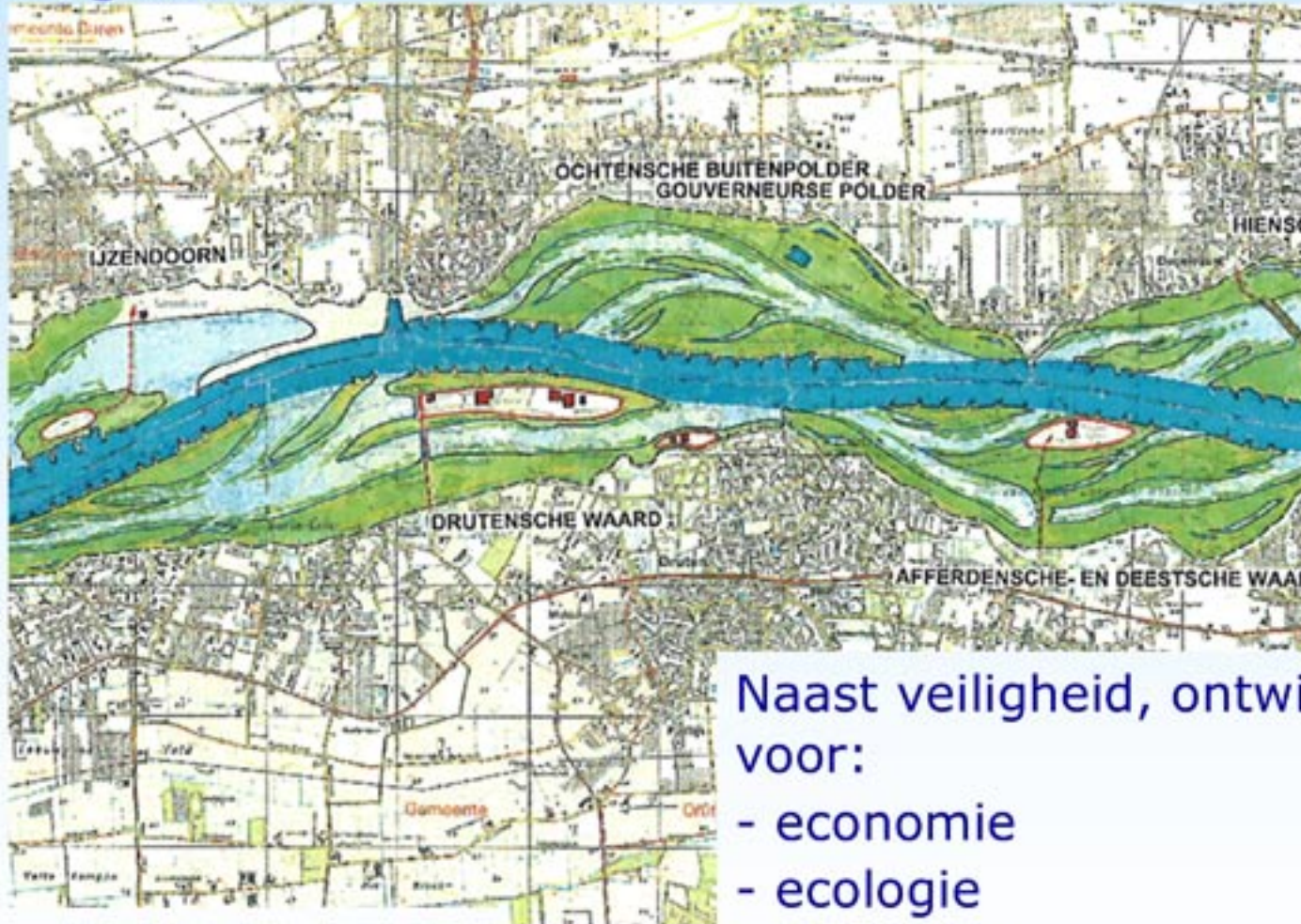
Alternatieven voor rivierverruiming tussen Nijmegen en Tiel, Fragment 1

- Nieuw stadsfront voor Nijmegen
- Ruimte voor specieberging
- Handhaving dijken
- Inpassing bedrijven en recreatie

“Samen werken aan de Midden Waal”

Alternatieven voor rivierverruiming tussen Nijmegen en Tiel, Fragment 2

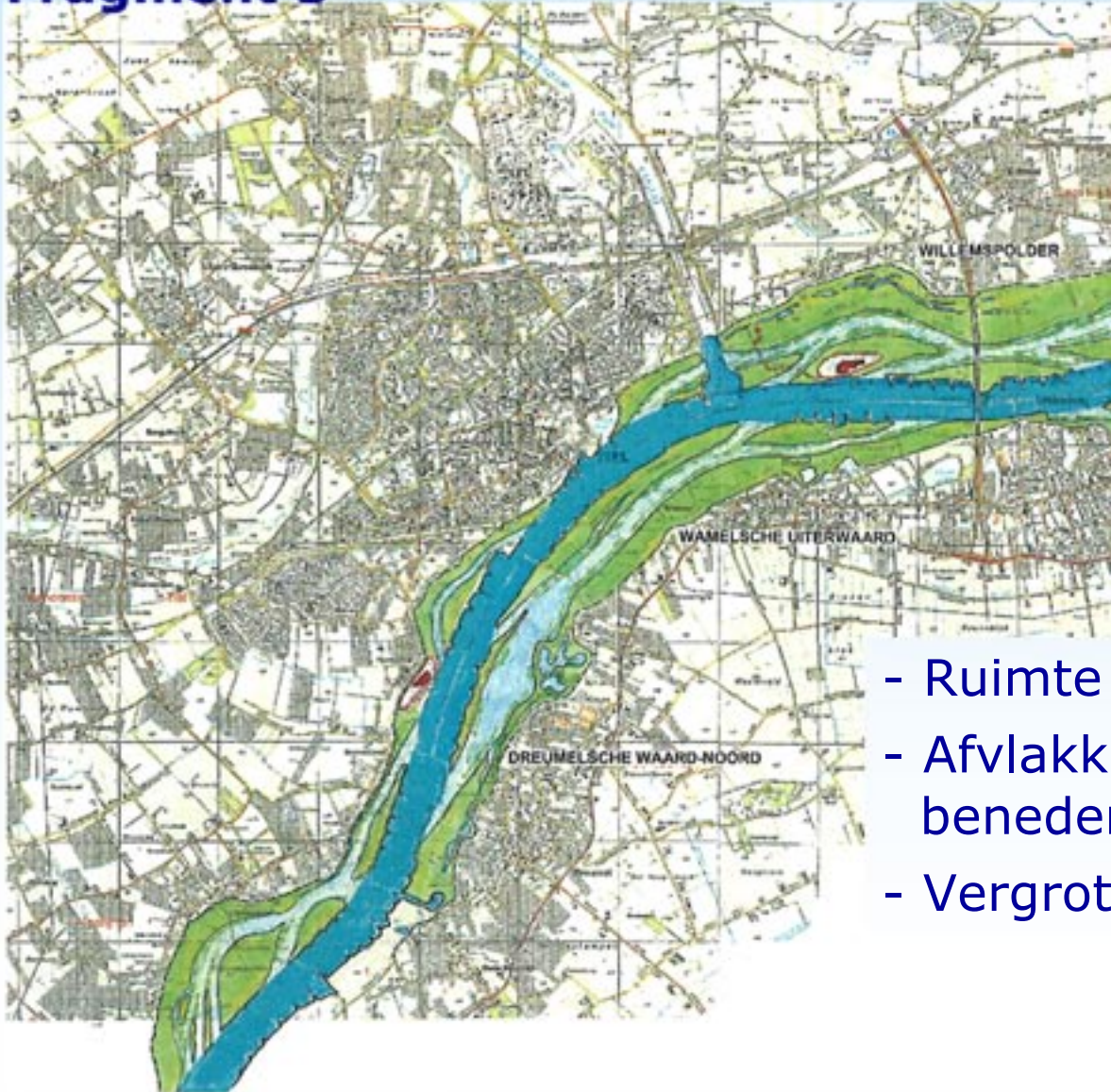
Naast veiligheid, ontwikkelingsruimte voor:

- economie
- ecologie
- recreatie

Een en ander op een duurzame basis

“Samen werken aan de Midden Waal”

Alternatieven voor rivierverruiming tussen Nijmegen en Tiel, Fragment 3

- Ruimte voor stadsfront Tiel
- Afvlakking van de benedenstroomse piek
- Vergroting vernauwing Tiel

“Samen werken aan de Midden Waal”

Enkele sfeer-/ referentiebeelden

Uit deze informatie van waterstanden, frequenties en hoogten van de uiterwaarden bij Nijmegen en Tiel blijkt hoe dynamisch de Waal is. Tevens biedt deze sheet inzicht in de dimensie (diepte) van de voorgestelde hoogwatergeulen. Indien men als voorbeeld een pakket van circa 8,50 meter bouwgrondstoffen wil winnen kan men ten opzichte van de gemiddelde zomerafvoer een relatief ondiepe hoogwatergeul realiseren met een waterdiepte van gemiddeld circa 4 meter respectievelijk 6 meter. Deze waterdieptes bieden bij een zorgvuldige onderwaterprofilering goede perspectieven voor dynamische riviergebonden natuur met een duurzaam en flexibel karakter. Naast grondstoffenwinning biedt het nieuwe landschap met stroomgeulen garanties voor een duurzaam rendement met betrekking tot de hoogwater problematiek.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Infowaterstanden van de Waal

	Debiet	Nijmegen	m.v.	Tiel	m.v.
1x 250 jaar	15.000 m ³ /sec	14.75+*	10.0+*	11.50+*	6.30+*
1x 100 jaar	12.320 m ³ /sec	13.70+	10.0+	10.45+	6.30+
1x 10 jaar	9.760 m ³ /sec	12.90+	10.0+	9.55+	6.30+
1x jaar	5.800 m ³ /sec	11.40+	10.0+	8.00+	6.30+
Gem. afvoer	2.200 m ³ /sec	7.30+	10.0+	4.50+	6.30+
Gem. zomerafvoer	1.985 m ³ /sec	5.70+	10.0+	4.10+	6.30+

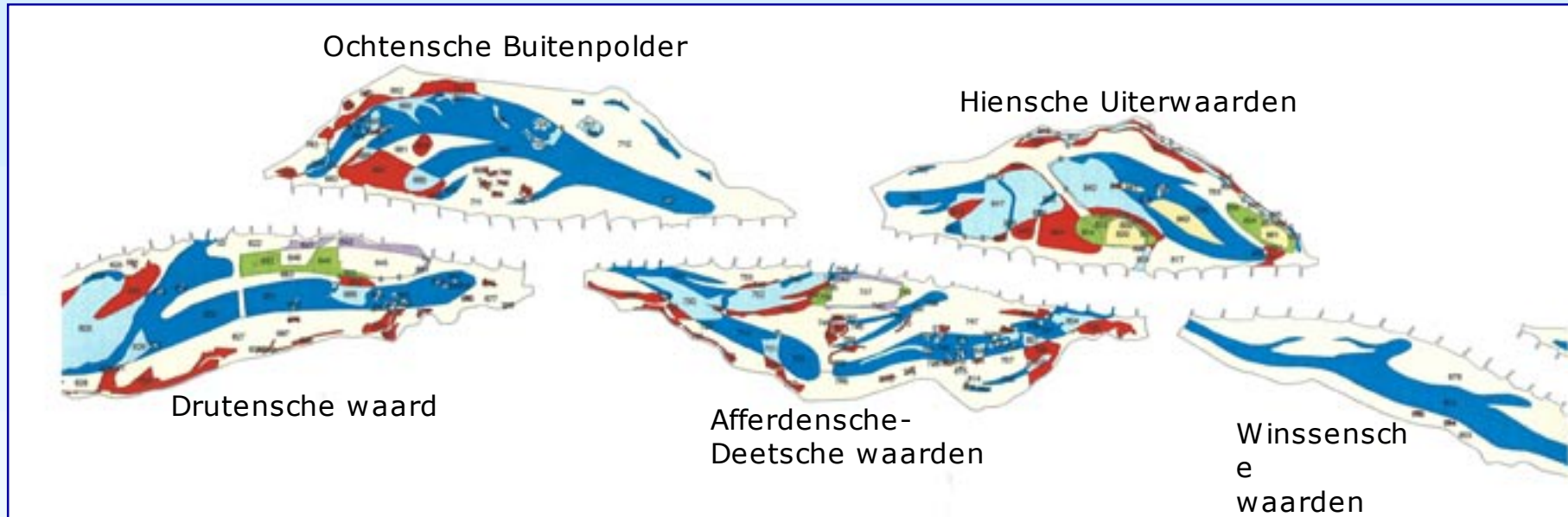
** in meters t.o.v. NAP

De stroomlijning van de uiterwaarden dient ter vergroting van de doorstroomcapaciteit van de Waal. Het impliceert niet alleen verruiming middels winning van bouwgrondstoffen doch ook een hermodellering van bestaande laagten en plassen. Deze hermodellering wordt deels uitgevoerd met niet-vermarktbaar, gebiedseigen specie doch er kan ook specie van elders worden aangevoerd, uitgangspunt is dat specie klasse 3 en 4 in daartoe ingerichte depots wordt geborgen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Gestroomlijnde hermodellering van de uiterwaarden van de Waal

“Samen werken aan de Midden Waal”

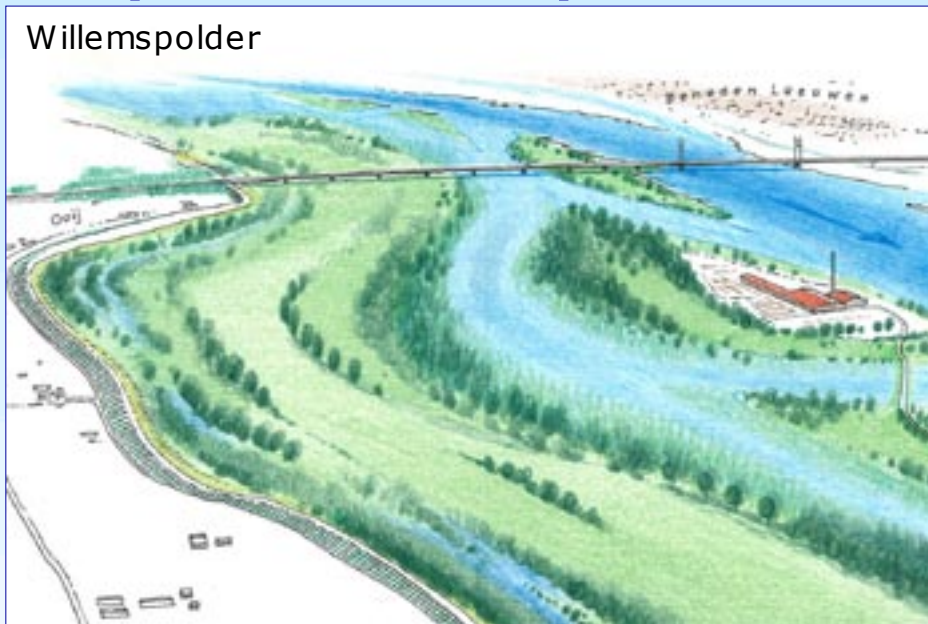
Perspectivische impressies

“Samen werken aan de Midden Waal”

Perspectivische impressies

Willemspolder

Wamelsche uiterwaard

“Samen werken aan de Midden Waal”

Perspectivische impressies

Lent Nijmegen Noord

Oosterhoutse weilanden

Moespotsche waard

“Samen werken aan de Midden Waal”

Perspectivische impressies

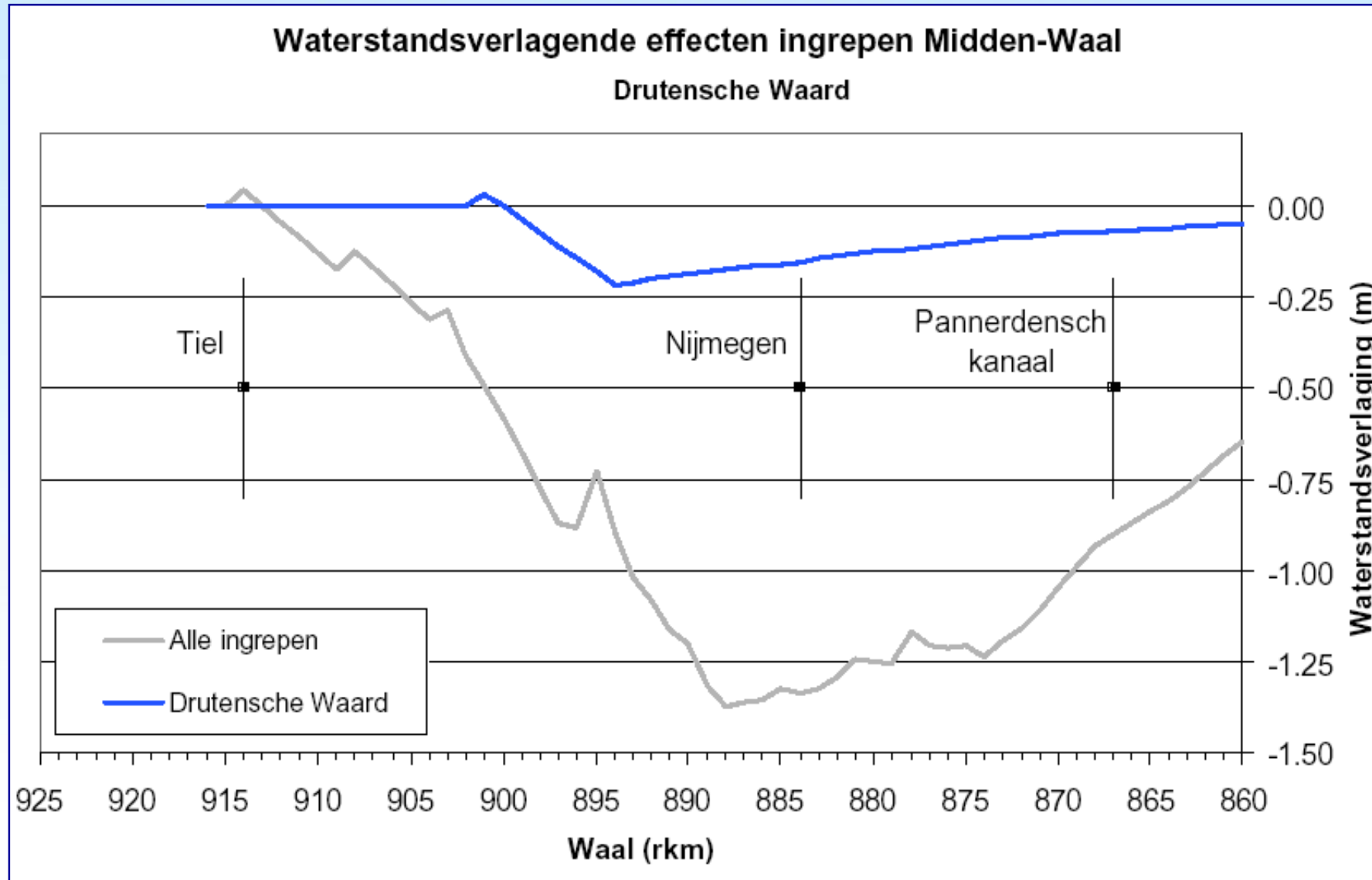

De bepaling van het waterstandsverlagend effect van de ontwikkelingsvisie voor de Midden Waal is uitgevoerd door Bureau Meander.

Het MHW effect wordt met name bepaald door de dimensies van het voornemen. Bij de bepaling hiervan is gebruik gemaakt van informatie uit de ingrepen van de Blokkendoos. Per deelproject is een hydraulische quickscan uitgevoerd. Om het effect van de totale ingreep te bepalen zijn de resultaten van de afzonderlijke deelplannen bij elkaar opgeteld. Uit informatie van WL / Delft / Hydraulics uit 2002 blijkt dat deze methode gerechtvaardigd is zolang de diverse deelprojecten in elkaars invloedsgebied liggen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Hydraulische quick-scan BV Drutensche waarden

De waterstandverlagende effecten van de 13 deelprojecten zijn op dit totaaloverzicht aangegeven. Deze variëren van tenminste 6 cm. tot maximaal 35 cm. De gecumuleerde waterstandsverlaging bedraagt circa 80 centimeter. De verwachting is dat de benedenstroomse piek ten westen van Tiel door specifieke ingrepen in de Stiftsche uiterwaarden kan worden opgevangen. Het verdient in zijn algemeenheid aanbeveling om benedenstrooms van start te gaan met de verruimingswerkzaamheden. In overleg met de rivierbeheerder, die reeds kansrijke projecten en initiatieven in ontwikkeling heeft, zoals verlaging van de kribben, kan hier op de korte en middellange termijn inhoud aan worden gegeven. Nogmaals zij gesteld dat het een flexibel plan betreft, dat met de bevolking, de regio, de overheden en met belangengroeperingen qua planning omvang en aard gestalte moet krijgen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Toelichting op de quick-scan

- waterstandverlagend effect van km 920 tot km 870
- gemiddelde waterstanddaling ca. 0,80 m
- maximaal km 888 ca. 1,30 m
- dijkverleggingen (55 cm) plus retentie (25 cm) worden gecompenseerd

Aanbevelingen/ aandacht

- laagwatersituatie (drempels)
- nautisch (vertakkingen)
- stroomsnelheden (sedimentatie)
- bereikbaarheid eilanden
- natuurontwikkeling (uitgegaan van stroomdalgrasland)
- nieuw landschap afstemmen op geomorfologie

Noodzaak tot een slimme fasering (prioriteiten)

De samenhang in uitvoering en inrichting tussen de diverse deelprojecten en de synergie tussen de projecten en publieke belangen van onder meer gemeenten en de provincie zijn voor de initiatiefnemers samen met de gemeenten aanleiding om een ontwikkelingsmodus voor de Midden Waal te presenteren. Deze ontwikkelingsmodus past in het aanmoedigingsbeleid van de provincie aan marktpartijen en gemeenten om met plannen en ideeën te komen voor toekomstige winningen van bouwgrondstoffen met een maatschappelijke meerwaarde, die in het provinciale ruimtelijke beleid passen. In dit verband kan deze ontwikkelingsvisie nog verder worden opgetuigd.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Samenhang en synergie

- Het geheel is meer dan de som der delen (lange termijn + korte termijn + duurzaamheid)
- Gefaseerde gezamenlijke aanpak (rivierkundig)
- Mogelijkheden voor centrale verwerkingsinstallaties
- Accent op aan- en afvoer per schip
- Afzetregulering door samenwerkingsverband
- Onderlinge uitwisseling van grondstromen
- Oplossing voor de “zaagtand” problematiek
- Afstemmingskader voor de eindplannen
- Basis voor ecologische-, toeristische- en recreatieve ontwikkelingen
- Lokale initiatieven kunnen (rivierkundig) meeliften
- Uitwisseling grondstromen/ invulling natuurcompensatie
- Geen vaststaand eindplan maar een ontwikkelingsmodus waar alle ideeën en plannen op een evenwichtige wijze een plaats in kunnen krijgen

Een van de drijfveren van de initiatiefnemers van de ontwikkelingsvisie Midden Waal wordt gevormd door het onlangs gewijzigde rijksbeleid met betrekking tot winning van bouwgrondstoffen.

In de Nota Ruimte is vastgelegd dat winning van nationaal belang is en dat deze moet plaatsvinden door maatschappelijk gedragen projecten met een meervoudige doelstelling.

Daarnaast is het van rijkswege aan de provincies opgelegde principe van taakstellingen vervallen en vervangen door een vrije marktwerking. Gezien de constante vraag naar bouwgrondstoffen en de door de provincie opgelegde ruimtelijke voorwaarden (koppeling met waterberging, veiligheid, natuurontwikkeling etc.) ligt er voor de samenleving een goede uitgangssituatie voor onderlinge synergie, duurzaamheid en kostenbesparing.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Meer dan een mooi plaatje!

- Door betrokkenheid en grondposities hoog realiteitsgehalte
- Koppeling met “Nota Ruimte” (toekomstige grondstoffenbeleid)
- Inbreng van > 50 jaar ervaring in grondstoffenwinning (Grensmaas, Rijn en Waal)
- Naast top-down ook bottum-up benadering
- Geen sectorale- maar een integrale benadering
- Geen project- maar gebiedsgerichte aanpak
- Het werkt
  - ca. 80 cm waterstandsdeling
  - handhaving Waaldijken/ geen noodzaak voor retentie
  - ca. 3.000 ha dynamisch riviernatuur
  - flexibele- duurzame situatie
  - kostenbesparend

Het Midden Waal initiatief staat niet op zichzelf. Recentelijk heeft het ontgrondend bedrijfsleven ook de schouders gezet onder de uitvoering van het tracébesluit Zandmaas en de POL-aanvulling Zandmaas in Noord-Limburg. Door het ontbreken van financiële middelen dreigden de doelstellingen veiligheid en natuurontwikkeling in de knel te komen. Door een koppeling te maken met lokale initiatieven en meer rekening te houden met lokale belangen kan toch aan de oorspronkelijke tijdsplanning en doelstellingen worden voldaan. De maatschappelijke noodzaak en de meerwaarde die door deze samenwerking ontstond was voor Provinciale Staten van Limburg voldoende aanleiding het ruimtelijke beleid daaraan aan te passen.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Initiatiefplan Noordelijke Zandmaas

Het Midden Waal initiatief staat niet op zichzelf

Vertrekpunt:

Zandmaasplan

- veiligheid
- natuurontwikkeling

Pakket I en II

Vergelijkbaar probleem

Vergelijkbaar proces

Vergelijkbaar plan

De initiatiefnemers hopen dat de voorgestelde ontwikkelingsmodus, gezien de vergelijkbare problematiek en het planproces, met een vergelijkbaar besluitvormingsresultaat kan worden bekroond.

“Provinciale Staten van Limburg besluiten het College een kaderstellende opdracht te geven voor het ontwikkelen en uitvoeren van een plan Zandmaas EXTRA”.

“Samen werken aan de Midden Waal”

Besluit Provinciale Staten van Limburg

Verslag van het verhandelde in Statencommissie
voor Verkeer, Water en Milieu
van 10 juni 2005 betreffende het
CDA-initiatiefvoorstel Zandmaas Extra

Statenkenmerk C-143-2

Maastricht 10 juni 2005

C-143. Zandmaas: kaderstellende opdracht aan het college van GS tot het uitwerken van een aanvullend plan Zandmaas

De fracties spreken unaniem hun complimenten uit voor de wijze van voorbereiding en presentatie van het CDA-initiatief.

Mw. Tans (PvdA) vraagt naar: de effecten van de daling van het waterpeil en of deze daling verdroging tot gevolg kan hebben; informatie over grindwinning in verband met verdieping Leukermeer; de eventuele

provincie limburg

BESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

INGEKOMEN 18 JULI 2005 1336

Provinciale Staten van Limburg;

gezien het voorstel van de leden van de CDA-fractie, de heren Van de Loo, Scheepens en Timmermans van 5 april 2005, statenkenmerk C-143, reg. nr. 2005/28758, inzake de Zandmaas;

besluiten:

het College een kaderstellende opdracht te geven voor het ontwikkelen en uitvoeren van een plan Zandmaas EXTRA conform het gestelde in de toelichting en zoals aangegeven in de bij het conceptbesluit behorende en als zodanig gewaarmerkte tekening; bijlage III (met uitzondering van deelplan 5 "Lottum" dat vervalt).

Aldus vastgesteld door de Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 24 juni 2005.

wvd.
voorzitter

griffier

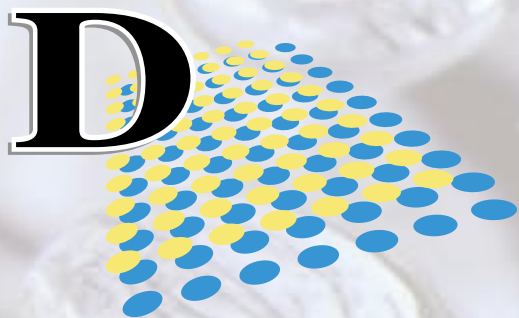

Voor nadere informatie:

Mail : i.reerink@delgromij.nl

Tel. : 024 348 88 54

Kijk ook op : www.rivierverruiming.nl

DELGROMIJ

GROEN-PLANNING MAASTRICHT BV
MARKT 10
6231 LS MEERSSEN

Tel. 043 - 325 40 38
Fax. 043 - 321 18 34
info@groenplanning.nl

groen-planning
Werk-unit voor vormgeving,
ordening en projectbegeleiding van
sted., landschap en infrastructuur